

Három évtized rövid krónikája

KAPRONCZAY KATALIN

A SHORT CHRONICLE OF THREE DECADES

A magyarországi időszaki szaksajtó európai viszonylatban meglehetősen késéssel indult meg. A szakfolyóiratok közreadását, szerkesztését, szemléletét egyaránt befolyásolta az adott történelmi, politikai helyzet. Bizonyos történelmi fordulópontok hatására fontos szakfolyóiratok megszűntek (1848–49-es szabadságharc, első és a második világháború), ugyanakkor voltak időszakok, amelyek lendületet adtak a tudományok fejlődésének, így a folyóirat-alapításnak is. Az 1990-es magyarországi rendszerváltoztatás utáni évekre mindkét kijelentés érvényes, megváltozott a könyv- és folyóirat-kiadás struktúrája, amely folyamatnak voltak „áldozatai”, de ígéretes eredményei is.

Az utóbbiak sorába tartozik az akkor alakult Literatura Medica Kiadó, és annak saját folyóirata, az 1990-ben alapított Lege Artis Medicinae, a LAM (alcíme szerint: Új magyar orvosi hírmondó) című tudományos folyóirat. Megjelentetésével öröndesen gyarapodott az orvosi szaksajtó. Tudományos szakközleményei felveszik a versenyt az immár nagy múltú hazai orvosi folyóiratok íásaival, szemléletével azonban új irányt is képvisel. Tudatosan felvállalja és fórumot biztosít az orvostársadalmat érintő kérdéseknek, foglalkozik az egészségügy, a gazdaság, a prevenció kérdésével, szoros összefüggésben a közegészségügyi intézményi rendszerrel, az infrastruktúrában és a gyógyító munkában résztvevők helyzetével, jellemzően a társadalom-egészségügyi szemléletet követi.

Hungarian professional periodicals started quite late in European context. Their publishing, editing and editorial philosophy were equally influenced by specific historical and political situations. Certain breaking points of history resulted in termination of professional journals (War of Independence 1848-1849, First and Second World Wars), however there were periods, which instigated the progress of sciences and founding of new scientific journals. Both trends were apparent in years after the fall of former Hungarian regime in 1990. The structure of book and journal publishing has changed substantially, some publishers fell “victim” others started successfully as well.

The latter include the then-established publishing house Literatura Medica and its own scientific journal, Lege Artis Medicinae (according to its subtitle: New Hungarian Medical Herald) issued first in 1990. Its appearance enhanced significantly the medical press market. Its scientific publications compete with articles of the well-established domestic medical journals however its philosophy set brand-new trends on the market. Concerning the medical community, it takes on its problems and provides a forum for them. These problems are emerging questions in health care, economy and prevention, in close interrelation with system of public health institutions, infrastructure and situation of those providing individual health services. In all of them, Lege Artis Medicinae follows consequently the ideas of traditional social medicine.

**orvostudományi folyóirat,
orvostársadalmi kérdések,
közegészségügy, orvosi etika,
orvostörténelem, művészet és orvoslás**

**medical journal,
medical community questions,
public health, medical ethics,
medical history, art and medicine**

dr. KAPRONCZAY Katalin PhD (levelezési cím/correspondence):

Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár, Orvostörténeti Közlemények/Semmelweis Library of Medical History, Communications de Historia Artis Medicinae; H-1023 Budapest, Török u. 12.

E-mail: kapronczaykatalin@semmelweis.museum.hu

Érkezett: 2020. szeptember 21. Elfogadva: 2020. október 20.

<https://doi.org/10.33616/lam.30.039>

A 2020-dik esztendő sok szempontból a jubileumi megemlékezések éve, amely események számos vonatkozásban összefüggtek, erősítették, támogatták egymást, indítást adtak régen szunnyadó ötletek megvalósítására. A társadalom életében több évtizede zajló változások a tudományok világát sem hagyták érintetlenül, újítani, javítani kívántak.

A tudományok fejlődését minden korban befolyásolta – kedvező esetben előrevitte, máskor hátráltatta – az adott társadalmi, politikai helyzet. Az orvoslás történetében is számos olyan fordulópontot ismerünk, amelyek háttérben az adott korszak társadalmi viszonyai, politikai átalakulások, forradalmak, háborúk, és azok következményei álltak. Ehhez hasonló változások, reformok vágya és

lehetősége bontakozott ki hazánkban is a rendszerváltoztatás idején.

Az 1990-es évet követő társadalmi, politikai, gazdasági változások sok tekintetben éreztették, éreztetik hatásukat a tudományos – ezen belül az orvosi – szaksajtó kiadásban. Ezek tartalmi módosulást éppen úgy jelentettek, mint a megváltozott gazdasági-financiális körülmények, a központi állami pénzalapból támogatott kiadók, kiadványok rendszerét felváltó egyéb anyagi forrásokat felhasználó kiadói tevékenységet.

A legszembetűnőbb és egyre jobban elmélyülő nehézségeket az anyagiak hiánya okozta, okozza. Emiatt már az 1990-es évek fordulóján több folyóirat megszűnt. Fontos körülmény, hogy az orvostudományi folyóiratok megjelentetése kikerült az addigi szinte privilegizált helyzetet élvező kiadó fennhatósága alól. A lapok nagy hányada a közreadó tudományos társaság vagy intézmény kiadásába került át. A döntő fejlemény azonban mégis a kisebb-nagyobb kiadói vállalkozások megalakulása, amelyek nagy része mára már bizonyította életképességét.

Ezek sorába tartozik az akkor alakult *Literatura Medica Kiadó*, amely folyóiratot és könyvet is az olvasó rendelkezésére bocsát. A kiadó saját folyóirata az 1990-ben alapított *Lege Artis Medicinae* (alcíme szerint: Új magyar orvosi hírmondó) című tudományos folyóirat. Nem csupán külsőségeiben, de tartalmilag is örvedetesen gyarapodott általa az orvosi szaksajtó. Az általános profilú *Orvosi Hetilap* mellé színvonalas alternatívaként zárkózik fel.

Egy új tudományos szaklap indítása a kiadó és a célközönség, a reménybeli olvasótábor részére is számos kérdést vet fel. Ezek egy része a múlt kiadványaival való összehasonlítás: mit tekintenek követendő hagyománynak, és mi az, amit okvetlenül másképpen kívánnak tenni. A *Lege Artis Medicinae* alapításakor megfogalmazottak, és a három évtized alatti irányvonal – bár lehet, hogy csak a szakfolyóiratok történetében jártasak számára – gyakorta felidézi a magyar orvosi szaksajtótörténet egyik legkarakteresebb kiadványát, az 1861–1944 között megjelent *Gyógyászat* című folyóiratot.

A LAM tervezésének időszaka – 1990 októbere

Egy új szellemű és formailag is megújuló folyóirat megindításának gondolata régóta foglalkoztatta az alapító szerkesztőket, ahogyan az egyre gyarapodó jeles évfordulón felidéztek „a születést” megelőző dilemmát. A feltett kérdésre: „van-e létjogosultsága egy új szakfolyóiratnak?” – igen határozott választ fogalmaztak meg. „[...]nem csupán létjogosultsága van, de megszületése itt és most parancsoló szükség.” A társadalomban végbement változások következményeként joggal remélhető, hogy „létrehozhatják az egészségügy korszerű modelljét, lehetővé téve a holnap modern elveken nyugvó orvoslását. A ma szerveződő és újjászerveződő szakmai és érdekvédelmi testületek okos és erélyes tevékenységükkel holnapra illő helyükre emelhetik az orvoslás és az orvosok rangját, megbecsülését, cselekvési lehetőségeit, elősegítve holnaputáni szakmai, tudományos felzárkózásukat a világ élvonalához.”

A tervek körvonalazásából egyértelműen kitűnik, hogy nemzetközi színvonalú, szakmailag naprakész folyóirat kiadása volt a cél, a középszerűség lehetősége természetesen fel sem merült. Határozott szándék volt, hogy szakkikkek mellett teret kívánt biztosítani a lap az orvosi közélet aktuális híreinek, azok megvitatásának, a mindennapok gondjait megfogalmazó közléseknek. „Ezért a szorosan vett szakmai témák mellett az orvoslás társadalmi, gazdasági, etikai vetületeit érintő kérdések megvitatása is helyet kap. Mindezt esztétikailag is vonzó köntösben adni az olvasók kezébe.”

A korábban említett szellemi-tematikai hasonlóság felidézésére idézzünk a *Gyógyászat* első számának beköszöntőjéből Poór Imre szerkesztő-laptulajdonos megfogalmazásában:

„Hazánk újjáalakulása és önállósága küszöbén, – midőn országszerte a „tér foglалás” lőn a hazafiak jelszava, midőn hazai teendőink halmaza tömér-

A LAM tudományos szakközleményei felveszik a versenyt az immár nagy múltú hazai orvosi folyóiratok írásaival, szemléletével azonban új irányt is képvisel.

dekké magasodott – foglaljuk mi orvosok is el ama tért, mely bennünket mint magyar orvosokat megillet. Magyar orvosi rendünknek hivatása nemcsak az orvosi tudományokat kosmopoliticus közöny-nyel művelni, hanem tudományos vívmányainknak szellemi gyümölcsét honfias indulattal a hazá oltárára hordogatni egyszersmind.”

(A küszöbön álló változás, az újjáalakulás megfogalmazása már az osztrákokkal való kiegyezés lehetőségére utal, 1861-et írunk.)

Az első, a próbaszám közreadása 1990 decemberében történt, ekkorra megszületett a kiadvány címe is: *Lege Artis Medicinae – Új Magyar Orvosi Hírmondó*.

Néhány gondolat erejéig érdemes a címválasztással foglalkozni, hiszen nem volt általános szokás a 20. század utolsó évtizedében a latin nyelvű címadás. A cím pontos fordítása: „az orvoslás művészetének szabályai szerint”. Kétségtelen az orvoslás klasszikus értelmezésére való visszapillantás, a hagyományok tiszteletének kifejezése ilyen formában is, amelynek számátalan egyéb megnyilvánulása is jellemezte/jellemzi a kiadványt. Önkéntelenül *Schultheisz Emil* professzor úr több mint másfél évtizede megfogalmazott elmékedése jut eszünkbe, amelyben az orvoslás és a művészetek közötti hasonlóság és különbözőség rejtelmét kutatta. A tudomány, így természetesen az orvoslás fontos jellemzője az objektivitás, a mindig azonos módon való reprodukálhatóság, amelynek mégis számos egyedi, szubjektív, nem, vagy nehezen mérhető eleme van. A művészet egyszeri, egyedi, szubjektív és soha nem mérhető, a műalkotás csak visszfénye, reprodukciója az eredetinek. Éppen ez a bizonyos egyedi és személyes momentum, az intuíció, ami közös a művészetben és az orvoslásban – fejtette ki *Schultheisz Emil*. A gyógyításban rejtőzött kettősséget a tudomány (a techné iatriké) és a művészet (ars medica) összekapcsolódása alkotja. Az orvoslás azonban az idők folyamán egyre objektívebb, egzaktabb módszerekkel dolgozik, a beteg pedig mind jobban szenved a személyes hang hiányát, azt a ráérzést, amely a tudományos ismereteknél ténylegesen nélkülözhetetlen a sikeres gyógyításban. Azt a reprodukálhatatlan egyszerit, amit az orvos nyújthat, nyújthatna, és amit a legkorszerűbb ismeretekkel, eszközökkel gyógyító orvostól is elvár a beteg.

Talán nem tűnik erőltetettnek a szemléletbeli párhuzam, amikor azonosságokat vélünk felfedezni *Schultheisz Emil* fenti eszmefuttatása és az új folyóirat céljainak, terveinek megfogalmazásában, amikor „a humánus medicina eszménye”, vagy „az orvoslás intuitív aspektusai” kifejezéseket olvassuk.

Az új korszakot képviselő új látásmód része, hogy nem csupán az orvostudomány szigorú szakmai keretein belüli kérdésekkel kívánnak foglalkozni, jellemző irányként „a társadalom-egészségügyi szemléletet” akarják követni.

A szerkesztőség fontos célkitűzése volt az orvosok átfogó érdeklődésének kiszolgálása, mindezt úgy, hogy a sajnálatos módon tapasztalható szakmai elsekélyesedést elkerüljék. Ezért fontos feladat a túlzott specializálódás enyhítésére a sokszínű, sokoldalú közlemények megjelentetése, a multidiszciplinaritást úgy megvalósítani, hogy az orvoslás bármely területén dolgozó orvosnak naprakész tudományos információval tudjon a lap szolgálni.

Induláskor kéthetenkénti megjelenést határoztak el.

A széles körű tájékoztatás fontos elemeként a szerkesztőség céljai között szerepelt, hogy a lap tartalma nyomon követhető legyen a nemzetközi irodalomjegyzékekben és számítógépes adatbázisokban (Medline, Index Medicus, Current Content).

Tervezett rovatok

Összefoglaló munkák, eredeti közlemények

Gyors közlemények (jelentős megfigyelések, rövid átfutási idő fontossága a problémamegoldás, kapcsolatfelvétel elősegítésére, mindennek az új felfedezés, új terápia bevezetése stb. prioritásának bizonyítása érdekében is nagy a jelentősége. Gondoljunk számos korszakos felfedezés elsőbbségét eldönteni szándékozó tudománytörténeti vitára, amelynek fontos eleme a publikálás időpontja.)

Rövid közlemények: a gyógyítási tapasztalatok tömör összefoglalása.

Klinikopatológiai oknyomozás (elsődlegesen a differenciáldiagnosztika, gyors diagnosztika témakörökben).

Egyéb közlemények: egészségügy, gazdaság, a prevenció kérdése – szoros összefüggésben a közegészségügyi intézményi rendszerrel, az infrastruktúra helyzetével. Továbbá ebben a rovatban hozzák nyilvánosságra a társaságok, szervezetek, a kamara híreit, közleményeit.

Szerkesztőségi közlemények

Módszertani levelek

Reformrovat: (egészségügyi és társadalombiztosítási reformok tervei, vitái, híradás a megvalósulásról).

A LAM tudatosan felvállalja és fórumot biztosít az orvostársadalmat érintő kérdéseknek: egészségügy, gazdaság, prevenció stb.

Töprengő: elmélkedés az orvoslásról, morális vívódások, lelkiismereti kérdések megfogalmazása, esetleg vitára bocsátása. Az évek folyamán gyakorta a klasszikus vezércikk szerepét töltötte be. A „töprengők” megtiszteltetésként fogadták, hogy megoszthatják legbensőbb gondolataikat, a rovat némi túlzással az orvosi szakma önismerteti fórumaként is jellemezhető.

Orvosetikai és jogi rovat: *Historia medica*, vagyis az orvoslás múltjának feltárása. A rovat szerkesztésében a *Magyar Orvostörténelmi Társaság* szakmai segítségére kívánt támaszkodni a lap szerkesztősége, ahogyan megfogalmazták: „a *Magyar Orvostörténelmi Társaság gondozásában*” szerkesztik a rovatot.

Művészettörténelmi rovat: amely a képzőművészet különböző területein gyógyítás, orvoslás, betegség

témakörben született alkotásokat mutatja be. A későbbiekben a rovat tematikailag bővült és más művészeti ágak (szépirodalom, zene) egészséghez, orvosláshoz kapcsolódó alkotásai, híres emberek betegségeivel foglalkozó összeállítások is helyet kaptak/kapnak a rovatban.

„*Medicus immaturus*”: a hallgatók és pályakezdő orvosok rovata. Fontosságát nem szükséges hangsúlyozni.

Tudósítások (parlamenti és minisztériumi hírek): az orvostársadalmat érintő, az egészségügyi átalakulásra vonatkozó újdonságok közlése.

Könyvismertetések

Kongresszusok, tudományos ülések előzetes hírei, illetve a róluk szóló beszámolók.

Hirdetések (szakirányú hírek, műszerek, gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, álláshirdetések).

A tematikus különszámok (Supplementumok) közreadását is tervbe vették.

A megvalósulás – 1991. január

Ekkor még tovább folytatódott a laptervezéssel kapcsolatos gondolatok megosztása az olvasókkal, nem zárva ki a megvitatás lehetőségét, a kívülről érkező ötletek felvetését.

Fontos kérdés: milyen legyen a folyóirat? Röviden, tömören összefoglalva: jó, szép, és magyar nyelvű.

A kiadvány tartalmi lényegének megfogalmazása előtt az orvoslás mibenlétét kell meghatározni. A rövid definíció szintén igen egyszerű: „*Az orvoslás mindazon ismeret, gyakorlat és hagyomány*

összessége, amely az egészség megőrzésére, a betegségek gyógyítására és a szenvedések enyhítésére alkalmazható. Határai a biológiai tudományokon messze túlnyúlnak a pszichológiába, a szociológiába, a közgazdaságtanba, sőt a kulturális örökségbe is.”

A második alapvető kérdés: mitől válik az orvoslás hivatássá, ami jóval több, mint a tudomány? A válasz összecseng a címválasztásnál megfogalmazott gondolatokkal. Attól, hogy a gyógyító gyakorlat nem pusztán a tudományos ismeretek alkalmazása, a középpontban mindig az ember, a beteg ember áll. Amikor a tudás, a tudomány már a végső határához ér, elkerülhetetlen a halál, akkor kell, hogy az orvos egyénisége és a medicina művészete lépjen előtérbe. Ekkor szembesül az orvos azzal a sokak által már nagyon régen megfogalmazott igazsággal, ami szerint az orvos kötelessége az, hogy önmaga váljon orvossággá, lelki gyógyírré. Ezt tették a régi korok gyógyítói, akik évezredek során egyszerre voltak sámánok, papok, művészei a gyógyításnak, ha kell, a varázslásnak. A ma orvosától is ezt várja a beteg ember, legfeljebb más módszerekkel.

A medicinának nemcsak tárgya, de alanya is az ember, a gyógyító ember. Megfogalmazni könnyebb, mint megvalósítani azt az ideált, amit elvárunk az orvos személyiségétől, de megpróbálni mindenképpen meg kell. Ebben kívánt a lap támasz, segítség, vezető orgánium lenni.

„*Modernek leszünk, de nem modernkedők. Hagyományörzők, de nem maradiak. Tudományosak, de mégsem tudálekosak. Érdekesek, de nem szenzációbajhászok. Változatosak, de nem hivalkodók*” – olvasható a nem könnyen kivitelezhető terv zárogondolata.

A lap megálmodói, szellemi atyjai – *Kapócs Gábor* és *Bula Zoltán* – sok beszélgetés és töprengő eszmecsere során alakították a kiadvány arculatát, felépítését, gyűjtötték a szerkesztői ismereteket. *Farsang Csabát* kérték fel főszerkesztőnek, de igen komoly szellemi háttérrel jelentett *Frenkl Róbert* is, a szerkesztőbizottság elnökeként. Már az induláskor sikerült az orvostársadalom jeleseit megnyerni a szerkesztőbizottság tagjaiként, akik ténylegesen képviselték a legkülönbözőbb orvosi szakterületeket, ugyanez elmondható napjaink szerkesztőbizottságáról is. Hasonlóan valamennyi rangos kiadványhoz, nemzetközi tanácsadó testület is támogatja a lap szerkesztését.

Ha újból felidézzük a hazai orvosi szaksajtó létrejöttének kezdetét, ismét hasonlóságokat találunk. Tanulni kellett a reformkori Magyarországon is a lapszerkesztést, mégpedig a hagyományokkal és gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező külhoni folyóiratokat tekintették követen-

A formai megújulás jegyében egyesítették a művészettörténelmi és az orvostörténelmi rovatot Aszklepión címmel.

dő példának, természetesen a hazai viszonyokhoz alkalmazkodva.

A 20. évfordulón *Kapócs Gábor* szintén arról számolt be, hogy milyen tapasztalatcsere segítségével tanultak bele a lapszerkesztésbe, mégpedig a legrangosabb orvostudományi időszak kiadványok szerkesztőségeinél töltött „tanulmányút” során, a *British Medical Journal* és a *Lancet* szerkesztőségében. A kapcsolat eredményeként a *BMJ* mintegy egy évtizeden át tulajdonrészt vállalt a LAM kiadásában, az együttműködés eredménye a *BMJ* magyar kiadása is. A szerkesztőség nagy sikereként könyvelhető el, hogy 1995-ben a *World Association of Medical Editors* egyik alapító tagja lett.

A „klasszikus”, nagy múltú és sok évtizeden át megjelenő folyóiratok jellemzője volt a melléklapok születése, amelyeknek egy része korábban a lap tematikus rovata volt, majd később saját számozással, önálló címlappal, állandó szerkesztővel a főlap mellékleteként látott napvilágot. Voltak azonban olyanok is, amelyek teljesen leváltak főlapjukról és önálló, új kiadványként folytatták megjelenésüket.

A LAM esetében egész sor példát tudunk felhozni ezzel kapcsolatban. A kezdeti időszakból érdemes megemlíteni azokat a mellékleteket, amelyekből ugyan nem lett rendszeresen megjelenő melléklet, esetleg önállósult új lap, de a reformidőszak „izgalmas” kérdéseit vitatta meg. Ezek voltak az Orvosi Kamara jövőjével, az alapellátás reformjával, a „vállalkozó” egészségügyi ellátás és a biztosításügy kapcsolatával, a patikai privatizációval foglalkozó tematikus mellékletek. A főlapról való leválásra is hozhatunk példákat. Az egészségpolitikai mellékletből így lett a *Magyar Orvosi Kamara* hivatalos lapja, a *Magyar Orvos*, a LAM oszteológiai mellékletje a *LAM KID*, de említhetjük a *LAM Extra Háziorvosoknak* kiadását, vagy a *Hypertonia és Nephrologia* című szakosodott lapokat is. Ugyanígy a *Literatura Medica* Kiadó által közreadott folyóiratcsaládhoz tartozik a *Korszerű Kaleidoszkóp* (tudományos folyóirat háziorvosoknak), a *Nővér*, a *Hivatásunk* (az Egészségügyi Szakdolgozók Kamarájának lapja) stb., amelyek szintén valamilyen szállal kapcsolódnak a LAM-hoz.

Különleges szerepet töltött be a megújulás szellemében létrehozott *LAM Klub*, amely az 1990-es évek népszerű és sok hasznos vitának fórumot biztosító egészségpolitikai műhelye lett.

Az évek során állandó formai és tartalmi frissülés jellemezte/jellemzi a lapot. Az igényekhez alkalmazkodás jegyében munkakapcsolatot létesítettek a fiatal orvosokkal való együttműködés érdekében a *Magyar Rezidens Szövetséggel*, amely még inkább elősegítette nem csupán a pályakez-

dő orvosok szakmai érdeklődésének kielégítését, de a folyamatos publikálási lehetőséget is biztosítja. Hasonló az együttműködés az *Országos Alapellátási Intézettel*, az *Országos Szakfelügyeleti és Módszertani Központtal*.

A formai megújulás jegyében egyesítették a művészettörténeti és az orvostörténeti rovatot, *Aszklepion* címmel, alcíme szerint *Orvoslás a társtudományok és a művészetek tükrében*. A közölt cikkek témaköre azonban még tágabbá vált, hiszen az orvosi etika, jog, természetfilozófia, szociológia orvoslást érintő kérdéseinek is fórumot biztosít.

Az *Orvosi Hetilap* „Horus” rovata mellett a hazai szaklapok sorában ez a legterjedelmesebb és színvonalával is kiemelkedő orvostörténeti melléklet/rovat. A művészettörténeti témájú közlemények tartalmi értékéhez hozzájárulnak a különösen esztétikus, jó minőségű illusztrációk.

Külön szólnunk kell a magyar szakmai nyelv fontosságát szem előtt tartó elvekről, a szép magyar nyelv ápolásának fontosságát valló meggyőződésről. A szakma magyar nyelvűségének kérdése több száz éves hagyományokra vezethető vissza, kezdve azzal a nehéz folyamattal, ahogyan a latint megpróbálták kiszorítani a magyar szaknyelv létrehozásával. Meg-megújuló lendülettel dolgoztak legkiválóbb orvosaink az orvostudomány fejlődésével párhuzamosan gyarapodó szakkifejezések magyar megfelelőjének megtalálásán, megalkotásán. A hazafiúi öntudat és hazaszeretet vezérelte mindazokat a tudósainkat, akik ezzel is bizonyítani kívánták, hogy a magyarországi tudomány és tudományos írásművek „versenyképesek” a külhoniival. Az anyanyelvűség kérdése – még akkor is, ha a tudományok nyelvéről volt szó – nem egyszer politikai kérdéssé, politikai programmá és célkitűzéssé vált. Ez a törekvés időről időre a germanizálás megakadályozásának érdekében kapott lendületet.

Idézzük ismét a *Gyógyászat* erről vallott nézeteit *Poór Imre* szenvedélyes megfogalmazásában:

„[...] anyanyelvünknek a komoly és mély orvosi tudományokban is a mai képzettség magaslatára kellend emelkednie, nehogy nemzetiségünknek kákán csomót kereső ellenei hazai nyelvünket megint a tudományokra való képtelenség vádjával ócsárolhassák. Első teendőnk: ösvényt egyengetni a magyar orvosi irodalom megalkotására, hogy az orvos-természeti tudományokat nemcsak egyéni – hanem nemzeti sajátunkká tegyük: mert e tudományokat mindaddig nem vall-

A naprakész információ-terjesztést segíti, hogy a folyóirat nyomtatott és online változatban is megjelenik.

Az 1995-ben alapított LAM-díjat a magyar nyelvű orvostudományi szaksajtó ápolásának jutalmazására hozták létre.

hatjuk magunkéinak, míg azokat anyanyelvünkön nem bírjuk: sőt tudományosságunk a külföld igája alatt fog nyögni mindaddig, míg ifjabb önnöneinket kénytelenek leszünk a külföld idegenízü forrásaira terelni tudományszerzés végett. – tehetségünk teljével oda fogunk törekedni, hogy az orvosi tudomány nemzeti nyelvünkön minél hamarabb virágozzék és gyümölcsözzék.” Az orvosképzésben felmerülő vitákra – a magyar tannyelv védelmében – az elnémetesítés ellen így válaszol: *„ne kelljen meglett-korú német szakembereket magyarítani, hanem szakképesebb magyar ifjaink neveltessenek szaktudósokká.”*

A 20–21. század szaknyelvi problémája az élet minden területén is rohamosan terjedő elangolosodás. A múlt megismétlődését fogalmazta meg könnyed stílusban, de hasonló érzelmi töltéssel Bánfalvi Attila.

„A LAM-olók feltűnő devianciája, hogy magyar nyelven fogalmazzák meg gondolataikat. Ez a már-már idejétmúltnak tűnő kifejezésforma ugyanis nemcsak más nyelven megjelenő ismereteket képes a nyelvtársak számára közvetíteni, hanem olyan eredeti belátások megfogalmazására is képes, amelyet éppen ennek az egzotikus nyelvnek a világa teremt meg és tesz lehetővé. A mai divatos tendencia a mi kishitű országunkban az, hogy a nemzetközi (értsd angolul megjelenő) publikáció ab ovo értékesebb a magyar nyelven írotttnál. Sőt, hogy ami magyarul jelenik meg, az olyan, mintha nem is létezne, mert nem vesz részt ama misztikus pontok gyűjtésében, amely ma a tudományos tevékenység célját jelenti [...] A LAM-olók abban hisznek, hogy a magyar nyelven írott szövegeik nem alacsonyabb rendűek az angoloknál. Ellenkezőleg, a magyar orvosi irodalom olyan eredetiséggel tud hozzájárulni az emberi tudáshoz, amelyre csak ebben a nyelvben kifejeződő kultúra képes.”

Egyértelmű a szemléleti azonosulás az 1995-ben alapított LAM-díj és a szakmai közlemények nyelvi megvalósítása között, hiszen a díj

alapítását *„a magyar nyelvű orvostudományi szaksajtó ápolásának jutalmazására”* határozták el. Az Aszklepioszt ábrázoló bronzplakettet az év folyamán megjelent legkiválóbb közlemények szerzőjének ítélik oda. Az első meghirdetés óta bővült a jutalmazásra felterjesztett íráskör tárgyköre.

A tudományos információ szolgáltatás fontos része a nemzetközi „jelenlét”, a LAM-ot az EBSCO (www.ebsco.com) és az Excerpta Medica adatbázisa, az EMBASE (www.embase.com) indexálja, természetesen a cikkek megtalálhatók a Medline, az Index Medicus és a Current Content bázisában is.

A hazai olvasók tájékoztatására indult a *Scientia Medica Hungariae* rovat, amely magyar szerzők külföldi szakfolyóiratokban publikált közleményeinek magyar nyelvű kivonatait közölte.

Folyamatos megújulás jellemzi a LAM-ot nem csupán az orvosi szakterületeken felmerülő új problémák, kérdések és megoldások fórumaként, de az információközlés legújabb technikai módszereinek alkalmazásával is. Példa erre a LAM-Stúdium, amelynek keretében a kötelező, vagy kötelezően választható „tanfolyamokon” vehetnek részt a jelentkezők. Az akkreditált tanfolyamok résztvevői kvíz formában vizsgázhatnak a megadott tananyagból, hivatalosan igazolt kreditpontok megszerzésével.

A naprakész információterjesztést segíti, hogy a folyóirat nyomtatott és online változatban is megjelenik.

A rendszeres olvasó számára érzékelhető a LAM bensőséges hangvétele, amely azonban nincs kárára a tudományos színvonalnak. Egy korábbi, független olvasói felmérés különféle összesített mutató alapján a legjobb hazai orvostudományi lapnak tartotta a LAM-ot. Az akkori szerkesztőségi nyilatkozat szerint mindez a szerkesztők, a szerzők és nem elhanyagolhatóan az olvasók csapatmunkájának eredménye, amely nyitott minden új javaslatra, ötletre, észrevételre és visszajelzésre.

Ezen értékek megőrzésének és ápolásának eredményében kívánunk a LAM-nak további sikeres évtizedeket!

Felhasznált irodalom

Bánfalvi A. LAM-olás. *LAM* 2010;20(3-4):169.

Kapócs G. Lectoris Salutem! Köszöntünk, kedves Olvasó. *LAM* 2010;20(12):1-3.

Kapócs G. Órségváltás. Egy korszak lezárult. *LAM* 2010;20(3-4):166-8.

Schultheisz E. Kunst und Heilkunst. Medizinhistorische Fragmente. *Piliscsaba: MATI; 2007. p. 280.*